

Jó fej

AHOL AZ ÚJSÁG KEZDŐDIK...

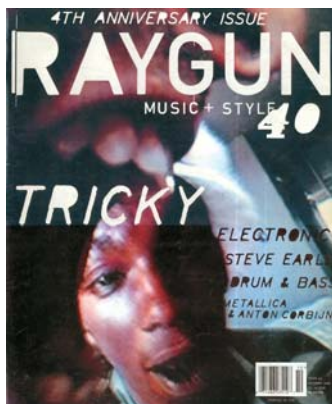
Jó fej – szokták mondogatni tini lányok elismerően (és szigorúan egymás között) arra a fiúra aki tetszik nekik. A kifejezés azonban általánosan is használatos, csak talán újságok és folyóiratok esetén ritkán kerül szóba dícsérőleg. Pedig az újság itt kezdődik...

Talán nincs olyan nap, hogy valamilyen napilapot vagy más magazin jellegű folyóiratot ne vennénk a kezünkbe.

Tudom, vannak olvasói szokások, hogy tudniillik sokan a sport rovatot nézik meg először (sőt tovább már nem is jutnak), és hogy mások is hátulról kezdik el olvasni a lapot; például a Hvg-t az interjúnál. Mégis azt gondolom, a lap első oldala meghatározó. És mondom ezt nem csak az utóbb említett hetilap jellegzetesen ötletes borítóira gondolva, hanem mert a lap fejléce vagy logója – tehát a neve a folyóirat legfőbb azonosító jele.

Ennek megformálása, vagy néha újrafarmálása minden bizonnyal a sikeres lap alapvető eleme. Sikerét itt és most a látvány és nem a névválasztás szerint vizsgáljuk meg egy kicsit közelebbről.

Az első, nem elhanyagolható dolog a lap neve, azaz konkrétan, milyen hosszú és hány betűből áll. Bizony ez trivális-

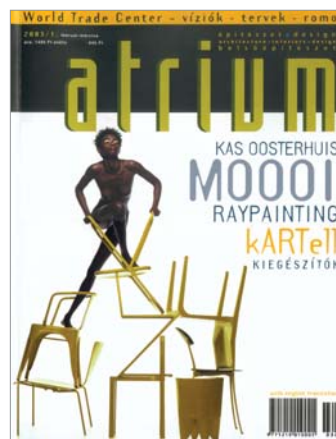

1

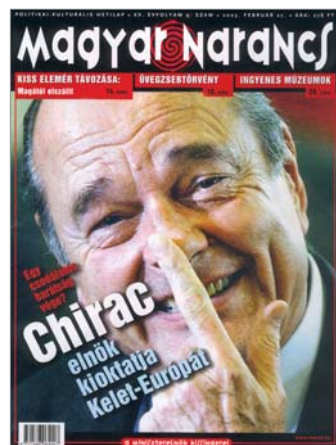

2

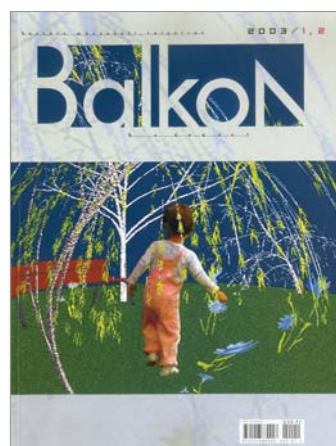
1. Belső tipográfiájával is új utakon jár. **2.** A kopf úgymond stílszerű, az egész fedél nem más, mint spekulatíván artikulált tartalom. **3.** Most volt a váltás, ám a vagány fotó mellett a tipó éppen a kopfnál felesleges árnyékolást kapott... **4.** A tartalom jobb, mint a borító. Miért kellett ezt a betűt keskenyíteni? **5.** Ez a kopf még most is eredeti, hatásos.

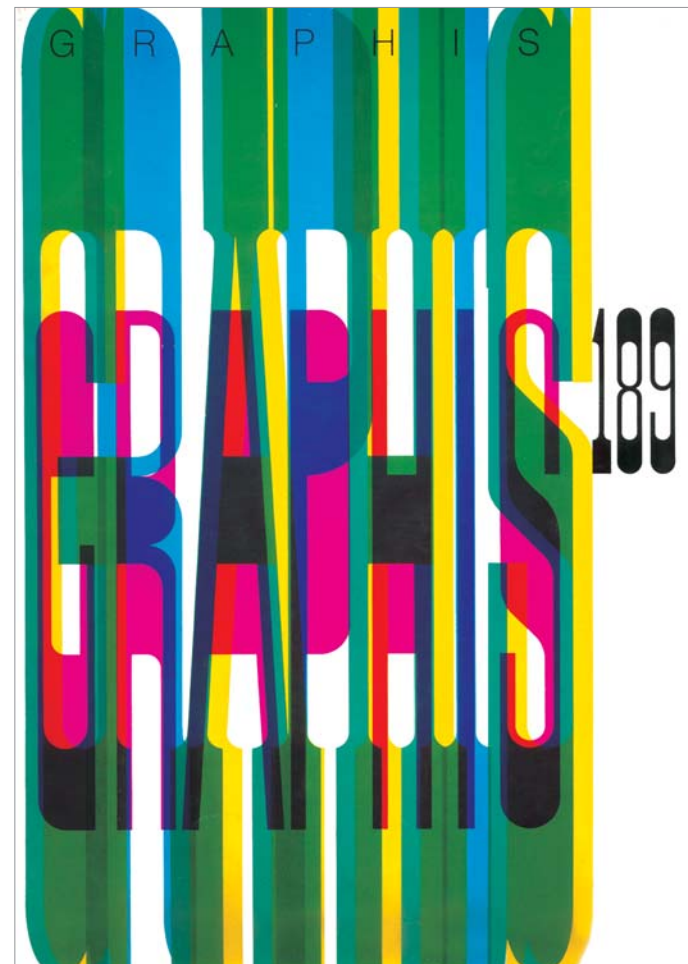
3

4

5

6

7

8

6. Gérard Miedinger csupa kopf borítója: szín és ritmus. **7.** A lap vérbeli dizájn: a monogrammi cím, a kép és a tipó igen tetszetős. **8.** Figyelemreméltó példa. Egyszerű és informatív, ahol a blue, ugye tudjuk, a lány ruhája miatt itt éppen nem kék... ez is jó lap.

nak tűnhet, de itt is igaz, hogy a tömörség, a pontosság (tehát a szó jelentése és tartalma) mindenképpen visszahathat a tervezésre.

Rögtön kínálkozik egy sajátos példa is, ami a képi megjelenés és a mindennapi elnevezés közötti szorosabb kapcsolatra utal: ez az És, azaz az Élet és Irodalom...

A rövid, egyszótagú neveknek mondhatni helyzeti előnyük is van. Hasonlóképp lett a Heti Világgazdaságból hvg és a Napi Gazdaságból Napi vagy nevezi a köznyelv népszabínak a legnagyobb példányszámú napilapot.

Az esetek többségében azért a jelentés dominál. A grafika is a folyóirat hangulatára utal. Már a logó, azaz a fejléc megtervezésénél igyekeznek figyelembe venni a legfontosabb tulajdonságokat. Azt, hogy kiknek szól a lap, milyen jellemzőket köthetünk hozzá: szélesebb szakmai elkötelezettsége mellett a stílus (és ez a szerzők stílusára is utalhat) mit enged meg mit bír el, vagy mit sugall.

Azt ugyan nem mondhatjuk, hogy a fejléc maga a lap, de a cikkhez válogatott példák talán segítenek alátámasztani a tudatos, tipografikai tervezés szerepét és fontosságát.

A fejléc grafikai komponálása mellett nem elhanyagolható alkalmazása illetve alkalmazhatósága a fedélen vagy napilapnál az első oldalon. A vágott

formátum felső harmada szinten predesztináltan a fejléc helye. Különböző olvasói hatásvizsgálatokon túl az újságosbódék kínálási szokásaiig minden szóba kerülhet, de ezt az elrendezést alig lehet elkerülni.

Talán nem is kell... Az újszerűség másként avant-garde-ság (*nomen est omen*) nem is biztos, hogy szükséges feltétele egy kopf (eddig kerültem, de végre kimondom a máig adekvát elnevezést) sikerének. Az elrendezés újszerűségének keresése ugyan rendszeresen felmerül...

A látvány alapvető legfontosabb eleme azonban itt is a betű. Csak futólag utalnék vissza az *Avant Garde* névre, ami egy exkluzív művészeti magazin az Egyesült Államokban, és fejlécét Herb Lubalin tervezte, aki – mint egy korábbi, rövid beszámolójából kiderül – sokféle írás kipróbálása után döntött úgy, hogy ligatúrákból (és tudjuk e szó mennyire sajátosan szakmai kifejezés) alkotja meg az újság címét, ezzel is elegánsan az avant gardságra utalva...

Később persze nem állhatta meg, hogy a néhány szótagból egy komplett betűtípusig ne fejlessze fel alkotását, és megszületett az azonos nevű írás, amelynek természetesen rengeteg ligatúrája van.

A folyóiratok neve gyakran nem is szedett, hanem részben vagy egészben rajzolt elemekből építkezik. Sajátos szókép, a fent megpendített áthallásokkal. Vállalom e képzavart a lap hangulati jellemzőire és stílusjegyeire, a kiadói szándékokra célozva ezzel. Bemutatott példáinkat eme tudatosság ismeretében válogattuk.

A kopf viszonya a fedél, vagy első oldal többi eleméhez is

1

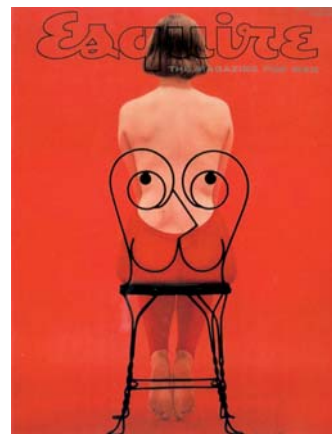

2

3

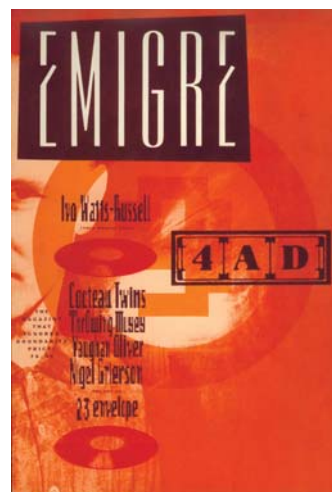
1. A szövegben már megdicsértem... 2. A kopf kiütemezett mestermű, és a lap is mindig izgalmas. 3. Ez a szem is frissebb lett, ugye emlékeztet is valami trendire? Tessék belelapozni. 4. Nevezetes lap, jó fejléc és egy vidám Henry Wolf grafika 5. Holland grafikai folyóirat: Zeenzucht (így talán érthető) Eredeti kopf és izgalmas borítóterv. 6. A híres trió lapja: David Carson, Zuzanna Licko, Rudy Vanderlans. A tipósok bizonyosan ismerik... 7-8-9. Talán sértő egy kalap alá venni őket? Pedig van ami igen hasonló. Az Elle szépen oldja meg a borítót, a Vogue fedele határozott stílust sugall. Mind klasszicista antikva mégis van, ami utánézés.

4

5

6

7

8

9

sajátos. Súlyát a kompozíció és annak mérete, aránya meghatározhatja ugyan, ám gyakran – képeslapoknál többnyire – az aktuális mondanivaló felülírhatja. Ez a fotó-a-fejléc-fölött pozíció eredményezett ugyan már talányos, néha humoros helyzeteket (és most diszkréten hallgassuk el a lap nevét), de alkalmazása a látványt inkább erősíti: a képet, a szereplőt térbe hozza.

A grafikai kompozíciónak ebben a sajátos műfajban sem elhanyagolható eleme a szín. Alkalmazása és tudatos megválasztása akár pszichés feltételezéseken is alapulhat. (Szerelem nem szeretem, tetszik nem tetszik.) Miként a komponálásra nem lehet egyként alkalmas metódust javasolni, itt sem szeretnék definiálni.

Máskor a gyökerek a legfontosabbak. A tradíció azonban némely lapnál görcsösen fékezi a haladást. A koppintás sem ritka jelenség sajnos. Ezek az utánérezések igen becsapósak, mert mindig megmaradnak az imitáció szintjén, és ritka kivétellel nem is törekszenek önálló egyéniségre. Az újság – és ez a napilapokra és a folyóiratokra egyként érthető – ma az elektronikus médiával aktualitásában nem tud versenyre kelni, interaktivitásával az internet is másfajta előnyöket érvényesít. Meg kell találni az emberit. Ez a bölcsesség – tőlem – talán nem csak a kopfokra vonatkozik...

Maczó Péter

PS.

Reményeink szerint a következő számban egy hazánkban újként megjelenő havi magazin tervezőjével beszélgetünk, és bemutatjuk az igényes lapcsinálás kulisszatitkait.